

Zahájení pásma filmových seminářů na ÚSTR

PETR KOPAL

V pondělí 17. prosince 2007 se ve velké zasedací místnosti Ústavu pro studium totalitních režimů uskutečnil první díl z plánovaného cyklu filmových seminářů, nazvaného *Film a dějiny: totalita a propaganda*. Filmy i dějiny sloužily totalitním režimům jako nástroje ideologické manipulace (propagandy). Komunisté i nacisté si uvědomili, že *film je nejdůležitější umění*, tj. nejlivnější umění, masmédiem. Pro historiky jsou tedy filmy často nanejvýš cenným pramenem o totalitních ideologiích.

Projekt filmových seminářů je však zároveň ukotven i v současnosti. Po-literární svět, éra audiovizuálních médií, nabízí atraktivní paralelu k tradiční, na slovo a písmo fixované historii. Filmové reprezentace dějin, historiofotii, vytvářejí filmaři jako historici. Semináře by tak měly být společným dílem historiků, kteří v rámci svého oboru pracují s filmy, a filmařů, kteří se zabývají historií.

Na prvním semináři zastupoval historiofotii režisér Miloslav Kučera, specialista na dokument s historickou tematikou. Hlavním bodem programu byla projekce čtyř krátkých (přibližně osmnáctiminutových) filmů, které Miloslav Kučera natočil v letech 2006–2007. Dokumenty pocházejí z Kučerova televizního cyklu *Střípky času*, vytvářeného v co nejužší spolupráci s odborníky na určitá dějinná období. Po projekci následovala téměř dvouhodinová diskuse, během níž odpovídali na dotazy účastníků semináře režisér Miloslav Kučera a autoři námětů k uvedeným dokumentům, historici Vilém Čer-

Miloslav Kučera (1956), režisér a producent dokumentárních filmů s historickou či uměnovědnou tematikou. Pro Českou televizi natočil několik dokumentárních seriálů: *Střípky času, Čechy a habsburská monarchie, Lapidárium, Československo ve zvláštních službách, Dějepis naruby* atd. Je autorem řady filmů, např. *Příběh první české revoluce* (1998).

mák, Petr Blažek a Petr Kopal. Diskusi zřejmě nejvíce ovlivnil první dokument. Není se čemu divit: historiofotie (ale i historiografie) teprve začíná splácet obrovský dluh nekomunistickým účastníkům, hrdinům, protinacistického odboje. V této souvislosti bylo zvláště poučné srovnání Václava Morávka a Julia Fučíka, jejich legend i historií, příběhů v několika momentech až překvapivě podobných, ale v podstatě velmi rozdílných. Fučík se stal oficiální ikonou hlavně proto, že byl komunista. Naopak Johna Lennona (4. film) si komunisté přisvojili, ovšem pouze jako bojovníka za mír, nikoli už jako bojovníka za lidská práva. Koncem 80. let tak reagovali na jeho rostoucí popularitu mezi mládeží.

FILMY VYBRANÉ K PROJEKCI

Konec štábního kapitána Václava Morávka (2006, autor námětu a odborný poradce Vilém Čermák)

Ve večerních hodinách 21. 3. 1942 zahynul při střetu s gestapem poblíž střešovické vozovny v Praze odbojář škpt. Václav Morávek. Byl zastřelen pracovníky gestapa, nebo v beznadějně situaci spáchal sebevraždu? Na základě historických pramenů, svědeckých výpovědí i odborných expertiz (včetně soudního lékaře) se autoři pořadu snaží vnést do celé záležitosti více světla a zároveň přiblížit osobnost Václava Morávka.

Soud, nebo ztráta soudnosti? (2007, autor námětu a odborný poradce Petr Kopal)

Jak se historici soudili o spoluautorství Vančurových *Obrazů z dějin národa českého*. Celých 9 let se táhl kuriózní proces. Soudci byli postaveni před zásadní dilema: dát za pravdu váženým a politicky vysoce angažovaným „akademikům“, nebo mrtvému klasikovi? Po četných peripetiích padl roku 1984 konečný rozsudek...

Vlasatci (2006, autor námětu a odborný poradce Petr Blažek)

Na pokyn vedení KSČ byla v druhé polovině roku 1966 zahájena cílená kampaň proti dlouhovlasým mužům. Příslušníci VB dostali rozkaz zastavovat „máničky“, zadržovat je, předvádět na služebny, podrobovat výslechům a přinutit k ostříhání. Tuto akci pořad dokumentuje na základě materiálů (výslechových protokolů), které se zachovaly v Archivu bezpečnostních složek.

Pochod za Johna Lennona (2007, autor námětu a odborný poradce Petr Blažek)

Pořad mapuje historii tzv. Lennonovy zdi na Velkopřevorském náměstí na Malé Straně v Praze, kde se spontánně setkávali příznivci Johna Lennona k uctění jeho památky. V polovině 80. let tato setkání přerostla v protirežimní vystoupení, při nichž byly podepisovány petice za propuštění politických vězňů, odchod sovětských vojsk a odstranění jaderných zbraní z území Československa.